

RvV nieuws

maart 2014

VOORWOORD DOOR DE VOORZITTER

Beste leden van Religies voor Vrede,

In de vorige nieuwsbrief kon u lezen hoe het vernieuwde Dagelijks Bestuur en de leden van het Algemeen Bestuur enthousiast aan de slag zijn gegaan. Ilse Dekker en Leo van den Broek zijn inmiddels formeel lid van het DB geworden. Als eerste hebben we onze organisatie weer op poten gezet wat betreft de Statuten en het Huishoudelijk Reglement. De inschrijving bij de Kamer van Koophandel is geactualiseerd. De Anbi-status is aangevraagd; Anbi staat voor Algemeen Nut Beogende Instellingen, waarbij belastingvoordelen gelden bij schenkingen en giften aan Religies voor Vrede. Een aftreed-rooster is opgesteld.

Daarnaast zijn we ons netwerk aan het opzetten: met welke zuster- en andere aanverwante organisaties hebben wij contact of willen wij contact opbouwen? Want Religies voor Vrede is bepaald niet de enige organisatie die zich met conflictpreventie, verzoening en dialoog tussen religies bezig houdt. Ook veel hogescholen en universiteiten buigen zich over vraagstukken als conflictpreventie en geweldloze communicatie. Met deze opleidingen en organisaties willen wij graag goede contacten opbouwen om elkaar aan te vullen en van elkaar te leren. Bijeenkomsten kunnen we dan samen opzetten in de toekomst, waardoor er ook meer mensen bij uitgenodigd kunnen worden. Er blijft genoeg te doen om meer begrip voor 'anderen' en andersgelovigen in de samenleving te bevorderen.

Heel inspirerend was het om in november gedrieën (Wite, Leo en ondergetekende) naar Wenen te vliegen voor ons 9e Wereldcongres van Religies voor Vrede. Van over de hele wereld was men gekomen, zo'n zeshonderd deelnemers en daarnaast nog meer dan honderd belangstellenden en journalisten. Spreektaal was Engels, maar er werd simultaan vertaald. Diverse jongeren waren bij de opening betrokken.

Er waren grote sessies voor alle deelnemers, maar ook kleine sessies rond specifieke thema's, bijvoorbeeld voor deelnemers met dezelfde religieuze achtergrond, of voor de voorzitters van Europa. "Welcoming the Other" was het centrale thema. Goed gekozen in deze tijd met veel migratie over de hele wereld.

Prachtige uitspraken werden gedaan, die hoopvol stemden en nieuwe energie gaven, zelfs al beseftte je dat de praktijk weerbarstig is en het openstaan voor elkaar wis en waarachtig niet altijd meevalt. Maar het gezamenlijk uitspreken van idealen en wensen scheidt ook een extra band - samen deel je die dromen, wil je ze trachten te realiseren, in verbondenheid met elkaar.

Op de laatste dag werd de Slotverklaring voorgelezen, waar de deelnemers hun steentje aan hadden kunnen bijdragen.

Verderop in de Nieuwsbrief vindt u het uitgebreidere verslag van Leo van den Broek.

Terug in Nederland ontmoette ik, onverwacht, verschillende mensen die ook soortgelijke dromen hebben voor een wereld die voor iedereen een plek heeft. Hans van Willenswaard, sinds vele jaren lid van RvV en sinds tien jaar woonachtig in Thailand, had diverse mensen uitgenodigd naar Den Haag om met elkaar van gedachten te wisselen over wat er met een vrijkomend pand, vlak bij het Vredespaleis, zou kunnen gebeuren. Het moest een ideële doelstelling hebben en gerelateerd zijn aan vrede.

Mensen kwamen vanuit verschillende invalshoeken en deelden graag hun positieve ervaringen en hadden goede suggesties. (Wie weet is er een plek voor bijeenkomsten voor RvV Nederland!)

Een heel serieuze gedachte was om de -in 1915 afgezegde- Derde Haagse Vredesconferentie 100 jaar na dato (mede) te organiseren. Een analyse van de situatie in zowel Europa als Azië leidt tot de erkenning van diverse ernstige vredesbedreigingen, van jeugdwerkloosheid tot onvoldoende prioriteit voor duurzame ontwikkeling, van onvoldoende functioneren van democratie tot spanningen en geweld langs etnische en religieuze lijnen.

Tegelijkertijd kwamen diverse positieve ontwikkelingen naar voren, die versterking behoeven, zowel lokaal, landelijk, internationaal als mondiaal. En zowel intercultureel, als interreligieus. Kernthema's als vrede, duurzame ontwikkeling, welzijn en geluksstreven (door met

name altruïsme), vernieuwende spiritualiteit en tradities, ontwikkeling van de mensenrechten en de rechten van 'Moeder-Aarde', als ook verandering in het economische bestel werden genoemd. Een goed initiatief waar we nog hard samen over gaan nadenken en aan gaan werken.

Op zulke momenten realiseer ik me weer eens te meer dat er ook goed nieuws om ons heen is, heel dichtbij zelfs. Ik wens iedereen een inspirerend voorjaar!

Mirjam Ates-Snijdewind

Mededelingen van het bestuur

Als nieuwe leden van het Dagelijks Bestuur zijn inmiddels formeel benoemd Leo van den Broek en Ilse Dekker. Leo zal de taak van secretaris op zich nemen, Ilse blijft zich ontfermen over de redactie van de nieuwsbrief.

De **Algemene Ledenvergadering** zal dit jaar plaatsvinden op 30 augustus. Noteer dit vast in uw agenda. Nader bericht volgt nog.

Nieuw lid Raad van Advies

Vorig jaar trad Eric Ferguson toe tot de Raad van Advies van RvV, een goede gelegenheid om nader kennis te maken met een jarenlang lid van onze vereniging. We kennen Eric van de vergaderingen, waar hij steeds een heldere bijdrage heeft in de discussies en kortgezegd mooie woorden wil vervangen door concrete acties. Daar zijn we als RvV druk mee bezig, en we zijn blij met de bijdrage die we van hem vanuit zijn lange ervaring mogen verwachten.

Eric Ferguson is in RvV-kring bekend als lid van Pugwash Nederland, een organisatie die deel uitmaakt van de Pugwash Conferences on Science and World Affairs.

Pugwash heeft tot doel wetenschappers en publieke personen uit de hele wereld bijeen te brengen om gezamenlijke oplossingen te zoeken voor mondiale problemen, met name de gevaren van gewapende conflicten. Ook problemen van mondiale ongelijkheid en milieubederf staan op de agenda (zie www.pugwash.nl/). Het zijn doelstellingen die nauw verwant zijn aan die van RvV. Als wetenschapper heeft Eric gewerkt aan de universiteit van Ibadan (Nigeria), aan het IIASA, bij TNO en bij Philips Research. Hij deed daarnaast vele jaren ontwikkelingswerk, met name in Afrika.

In de aanloop van de grote internationale Assembly in november 2013 in Wenen (zie verderop in deze Nieuwsbrief) was er kort overleg met Eric over de 'insteek' van deze conferentie. In het werkboek van de conferentie vond hij veel goede en waardevolle ideeën, maar hij was bang dat het in de huidige vorm te abstract en te theoretisch is. 'Op dat niveau kun je eindeloos doorpraten, zonder in de echte wereld wat te bereiken', was zijn commentaar. Hij verwacht dat confrontatie met echte conflicten helpt om sneller tot nieuwe inzichten te komen, en zou graag zien dat men in internationaal RfP-verband concrete conflicten identificeert waar religie een belangrijk bestanddeel is van de conflictsituatie. Er zou op elk ervan een interreligieuze werkgroep gezet kunnen worden, niet om oplossingen te vinden, maar om in de spirituele dimensie tot werkelijke menselijke contacten te komen en tot een gezamenlijk begrippenkader. Hij noemde als voorbeeld: Israël-Palestina. Beide zijden hopen op vrede voor hun kleinkinderen. Ieder beseft dat een oplossing aan beide kanten offers vergt. Men zoekt een 'rechtvaardige' weg. Zou RfP met al haar internationale contacten in zo'n situatie misschien een gesprek op gang kunnen brengen over het begrip 'rechtvaardigheid' of 'gerechtigheid'? Dat zal zeker moeilijk zijn, maar het is wezenlijk als men zo'n conflict echt wil oplossen. RfP zou kunnen werken als katalysator.

Het is duidelijk dat onze kleine vereniging in Nederland beperkte mogelijkheden heeft om op grote schaal 'aan de weg te timmeren'. Over de concrete manier waarop we verder zullen gaan willen we met elkaar in gesprek gaan. Religies voor Vrede in Nederland wil naar buiten treden en werken aan een betere wereld vanuit een

gezamenlijke, (inter)religieus gebaseerde inspiratie. Het huidige ledenbestand bestaat uit mensen van diverse religieuze stromingen en overtuigingen en heeft het zeker in zich om daar iets mee te doen in dienst van de samenleving hier te lande.

De spirituele thuisbasis voor Eric Ferguson is onder andere te vinden in de Nederlandse Iona Groep, een oecumenische gemeenschap met een Keltische spirituele inslag en aangesloten bij de Iona Community op het eiland Iona ten westen van Schotland. De gemeenschap bestaat uit mannen en vrouwen met verschillende sociale achtergronden en uit verschillende christelijke tradities. Ze willen het evangelie van Jezus Christus volgen en verbinden zich om onderling en met alle mensen van goede wil over de hele wereld samen te werken, zich te bezinnen op en te bidden voor gerechtigheid, vrede en heelheid van de schepping. Ze zijn er van overtuigd dat hun ideaal van een inclusieve (iedereen insluitende) gemeenschap ook tot uitdrukking moet komen in de gemeenschap van alledag waarin zij leven.

In iedere mens kunnen we een vonk van God ontmoeten, aldus Eric. Vanuit dit besef weten we dat we allemaal bij elkaar horen en kunnen we met elkaar samenwerken om een betere wereld op te bouwen, concreet in onze eigen omgeving en in groter verband, zoals Religies voor Vrede.

Leo van den Broek

Welcoming the other.... Wereld Assemblée 2013

Eind november vorig jaar vond in het Hiltonhotel in Wenen, Oostenrijk, de negende Assembly plaats van Religies voor Vrede. 600 mensen van allerlei landen, kleuren, talen, kledij en religies waren present op dit congres, dat plaatsvond onder het motto 'Welcoming the other – a multi-religious vision'.

Als vertegenwoordigers van de Nederlandse afdeling van Religies voor Vrede waren Mirjam Ates, Wite Carp en ondergetekende aanwezig tijdens deze grootse manifestatie, waarop niet alleen (nieuwe) bestuurders werden gekozen, maar waar we door de vele toespraken, discussies en persoonlijke contacten inspiratie konden opdoen om ons werk met nieuw elan voort te zetten. We konden ons daar bewust worden van de groei die de vereniging in de laatste jaren heeft gekend. Want intussen is Religions for Peace de grootste multireligieuze organisatie van de wereld geworden en heeft in meer dan 90 landen 'chapter's' zoals het onze en een groeiend aantal nationale raden. En velerlei activiteiten die op de een of andere manier de vrede dienen; zie voor meer informatie:

www.religionsforpeace.org

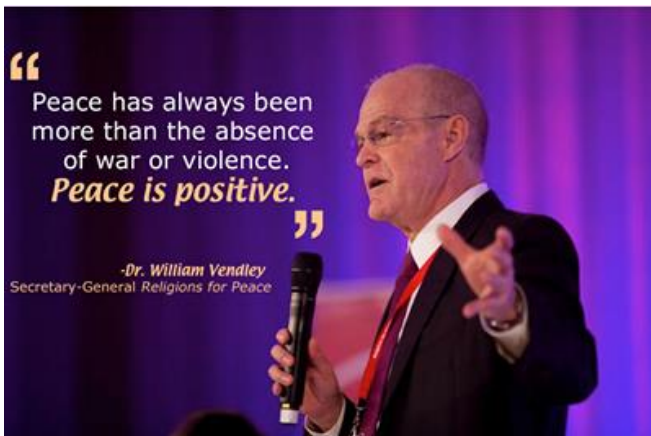

Uitdaging

'*Welcoming the other – a multi-religious vision*'. Over deze uitdaging ging het in Wenen. We staan voor een wereld waarin door migratie en globalisering volkeren, culturen en overtuigingen elkaar ontmoeten en steeds vaker met elkaar in botsing komen.

Daar was in Wenen trouwens niets van te merken. Er liepen eerbiedwaardige sikhs rond met lange, witte baarden, indrukwekkende orthodoxe metropolieten, monniken uit verre Aziatische landen in oranje outfit, islamitische moefti's, paarse bisschoppen en purperen kardinalen en een groot aantal mannen en vrouwen van allerlei ethnische oorsprong, velen gekleed in prachtige uitmonsteringen. En allemaal vriendelijk lachend, met congrespapier en een vertaaltoestel in de hand, open voor elke ontmoeting en soms een diepgaand gesprek.

Secretary General William Vendley leidde de vergaderingen en werd voor de komende zes jaar herkozen om zijn veelomvattende ambt uit te voeren. Hij kondigde aan dat dit zijn laatste termijn zal zijn. Als co-presidenten werden onder anderen gekozen: Nichiko Niwano, boeddhist en president van de Japanse Rissho Kosei-kai, rabbijn David Rosen, president van het Joods Internationaal Comité voor Interreligieuze Zaken, Mw. Maria Voce, presidente van Focolare, Mw. Cissé Hadja Sow, presidente van de Moslimvrouwen van Guinea, en dr. Agnes Abuom, anglicaans lid van de Wereldraad van Kerken, Kenya.

Declaratie van Wenen

Er werd op het congres flink gewerkt in vier commissies: conflict-preventie, goed burgerschap, duurzame ontwikkeling, religieuze opvoeding. De jongerenafdeling en het internationale vrouwen-netwerk waren al een dag eerder begonnen. De besprekingen resulteerden uiteindelijk in een 'Declaratie van Wenen 2013' (zie kader), waarin de negentig nationale raden en groepen gezamenlijk verklaren dat vrede een centraal gegeven is in hun verschillende godsdiensten en dat deze hen aansporen om daarvoor concreet samen te werken en projecten te ontwikkelen. Allerlei wegen staan daarvoor open. Ze waarschuwen voor nieuwe bedreigingen voor de vrede in de vorm van intolerantie en haat die overal de kop opsteken. Ze roepen op tot het verwelkomen van de ander, wie het ook is, en tot het werken aan tolerantie en respect voor iedere mens, voor de bescherming van leven en natuur.

Inzet voor vrede

De inspirerende woorden die in de loop van deze drie dagen werden gesproken, maakten vaak een diepe indruk. Een aantal mensen gaf een concreet en levend getuigenis van hun inzet voor vrede en samenwerking, afkomstig uit bekende en minder bekende geloofs-overtuigingen, uit landen waar religieuze verdeeldheid vele offers vraagt. Bijzonder indrukwekkend was het moment waarop een lange reeks van vertegenwoordigers van verschillende geloofsovertuigingen hun persoonlijk engagement publiekelijk uitspraken om op te komen voor de medemens in moeilijkheden, wie het ook is en wat voor consequenties het ook heeft. Niet alleen tolerantie, compassie en dialoog, dus, maar goed zijn voor elkaar en naar de ander toegaan, zoals de Gulden Regel zegt: *welcoming the other...*

Nieuwe inspiratie

Als men bedenkt dat ideeën voorafgaan aan handelen en dat concrete daden voortkomen uit het hart van de mens, was er alle aanleiding om met nieuwe moed het motto van het congres op te pakken.

Wij als klein groepje uit Nederland beschouwen deze *Assembly* als het begin van een nieuwe fase, waarin met frisse inzichten en

inspiratie gewerkt kan worden om ook in ons land de interreligieuze dialoog een nieuwe impuls te geven en concreet te werken voor vrede, zowel in de persoonlijke sfeer als in en door onze vereniging. Ook al kan de indruk bestaan dat we leven in een land dat dat dit niet nodig lijkt te hebben, toch neemt de erosie van innerlijke waarden soms verontrustende vormen aan en vraagt om versterkte inzet en nieuwe openheid.

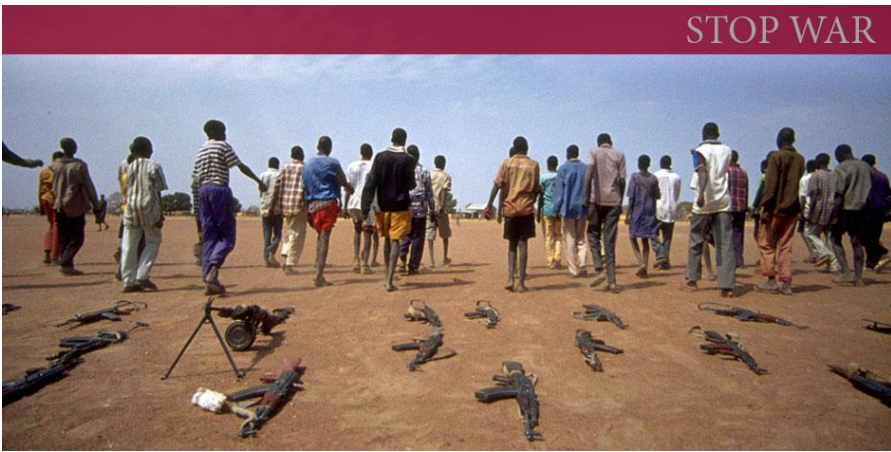
Mirjam Ates en Leo van den Broek samen met Maria Voce, presidente van Focolare, copresidente van RfP

Uit de 'Vienna Declaration 2013'

- Vrede staat centraal in onze godsdiensten;
- Liefde, compassie en oprechtheid zijn sterker dan haat, onverschilligheid en bedrog;
- Alle mannen en vrouwen zijn begiftigd met menselijke waardigheid en dienen de problemen van anderen te beschouwen als zijnde van henzelf;
- We willen ons inzetten voor de meest kwetsbaren en rechtvaardigheid bevorderen in onze leefgemeenschappen;
- Mannen en vrouwen zijn gelijkwaardige partners in het opbouwen van vrede;
- Kinderen zijn onze belangrijkste zorg;
- Geweldloze omvorming van conflicten door dialoog en verzoening is centraal voor de opbouw van vrede;
- Het gebruik van nucleaire en massavernietigingswapens is immoreel;
- Menselijke ontwikkeling en bescherming van de aarde maken deel uit van de strijd voor de vrede.

Daarna volgen enkele bladzijden met statements, o.a. gericht tot religieuze leiders, regeringen, internationale organisaties, burgerlijke overheden en mensen van goede wil. Het document besluit met de verklaring dat de gedelegeerden van de negende wereldassemblee van RfP verenigd zijn in hun inzet om de bedreigingen van de vrede te weerstaan en positieve actie te ondernemen door open te staan voor 'de ander' en bij te dragen aan het welzijn van allen. Op de site van RfP, <http://www.rfp.org/vision-history/world-assembly>, kunt u de gehele Vienna Declaration lezen.

Leo van den Broek

KAICID

Voorafgaand aan de *Assembly* werd in de Hofburg in Wenen het interreligieuze Koning-Abdullah-Centrum (KAICID) geopend. Dat gebeurde in aanwezigheid van VN-secretaris Ban Ki Moon, de oecumenische patriarch Bartholomeus (ook aanwezig op de RfP Assembly), de voorzitters van de Europese rabbijnen en de islamitische wereldliga en kardinaal Jean-Louis Tauran, voorzitter van de Pauselijke Raad voor de Interreligieuze Dialoog. De basis was gelegd in een samenwerkingsakkoord tussen Saudi-Arabië, Oostenrijk en Spanje. Het Vaticaan was vertegenwoordigd met een waarnemer. Dit centrum was een van de hoofdsponsors van de RfP-Assembly.

Kardinaal Tauran: "Wij moeten etnische, culturele of levensbeschouwelijke verscheidenheid als een rijkdom beschouwen en niet als een bedreiging. Interreligieuze dialoog is een uitnodiging om beter naar elkaar te luisteren en om elkaar beter te leren kennen. Daardoor kunnen wij God ook beter de plaats geven die Hem toekomt."

Maria Voce:

"Vrede moet ontstaan vanuit een visie waarin mens en samenleving als een grote familie worden beschouwd. Alleen de godsdiensten kunnen die bieden.

Openstaan voor de ander, een multireligieuze visie van vrede, is een thema van bijzonder grote actualiteit in de wereld van vandaag. Daarvoor is een bekering van het hart nodig. Daar ligt de cruciale taak van de godsdiensten. Vanuit het diepste van zichzelf dienen zij de geestelijke kracht op te brengen om de mensheid naar solidariteit en vrede te voeren; ze moeten initiatieven ontwikkelen die het mogelijk maken om de intermenselijke relaties te vernieuwen, niet alleen binnen eigen kring, maar ook tussen personen van verschillend ras, nationaliteit en cultuur."

Afscheid Edy Korthals Altes als lid van de Raad van Advies

Op onze laatste Algemene Ledenvergadering in juni 2013 kondigde Edy Korthals Altes zijn vertrek aan als lid van onze Raad van Advies vanwege zijn hoge leeftijd en afnemende gezondheid. Wij zullen Edy zeer missen!

Edy Korthals Altes (1924) trad in 1950, na zijn studie economie, in dienst van het Ministerie van Buitenlandse zaken. Binnen een veelzijdige loopbaan als diplomaat was hij gestationeerd in vele verschillende landen. In 1973 werd hij benoemd tot Plaatsvervangend Permanent Vertegenwoordiger bij de EEG in Brussel. In 1986 trad hij echter terug als ambassadeur in Madrid, omdat hij het niet eens kon zijn met de gevoerde wapenwedloop.

Edy Korthals Altes tijdens een bijeenkomst van WCRP en URI over nieuwe economie, 13.12.2008 te Amsterdam

Sindsdien was Edy actief betrokken bij vredes- en veiligheidsvraagstukken, de Oost-West-relatie en de ontwikkelingsproblematiek (Pugwash-beweging, Raad van Kerken).

Tijdens de World Assembly van 1999 in Amman werd Edy gekozen tot vice-moderator van de WCRP; van 1994 tot 1999 was hij co-resident van de WCRP en gedurende enkele jaren ook Vertegenwoordiger van de WCRP bij de EU.

Edy is auteur van tal van artikelen in binnen- en buitenlandse tijdschriften en van verschillende boeken zoals 'Mens of marionet', 'Heart and Soul for Europe' en 'Spiritual Awakening: the hidden key to peace and security, just and sustainable economics, a responsible European Union'.

Edy is overtuigd protestant, lid van de Kloosterkerk in Den Haag, maar ook een zeer oecumenisch en interreligieus denker.

Wij willen hem heel hartelijk bedanken voor zijn zeer vele werk voor Religies voor Vrede (WCRP) en hem en zijn vrouw nog vele mooie jaren toewensen!

Wite Carp

"The great Commandment tells us to love God with our whole heart and soul, our whole mind and strength. This love implies a fundamental respect for the planet entrusted to us. Once this is acknowledged, it should prompt us to reorganise our economic, and social relations on the basis of justice, peace and solidarity."

Edy Korthals Altes,
Spiritual awakening, blz. 63

Religieus gemotiveerd geweld; verslag van een actueel symposium

Kerk in Actie, de organisatie van de Protestantse Kerk in Nederland voor zending, werelddiaconaat en ontwikkelingssamenwerking, belegde in samenwerking met het departement voor filosofie en religiestudies van de Universiteit Utrecht op 25 januari jl. een symposium. Om op zoek te gaan naar "best practices" tegen religieus gemotiveerd geweld.

Ideologisch gemotiveerd religieus geweld blijkt in de praktijk een gevaarlijke cocktail met enkele vaste ingrediënten. Zoek een "no-go area", verdrijf leger en politie en neem de uitvoerende macht over, stel een eigen wetgeving in en profiteer van de aanwezige grondstoffen of illegale handel om een eigen leger te financieren. In de Sahel zone is het niet moeilijk om aan wapens te komen. In Noord-Oost-Nigeria gijzelen de islamitische splinterbeweging Boko Haram en het Nigeriaanse leger de lokale bevolking in hun strijd om de macht.

Onder gematigde moslims is de leer van extremistische rebellenbewegingen als Boko Haram omstreden. Maar ondertussen is de markt van de stad Maidugari, zetel van de Boko Haram, een vrijplaats voor de handel in wapens en drugs.

Johnson Mbillah, algemeen secretaris van een pan-Afrikaans Programma voor Christen-Moslim Relaties PROCMURA, is één van de sprekers op het symposium. Hij legt de nadruk op de rol van identiteiten waar jongeren in Afrika mee opgroeien: tribaal, nationaal, religieus, intra-religieus. In bepaalde situaties kan de religieuze identiteit plotseling de overhand krijgen en tot geweld leiden. Families zijn vanouds gemengd gelovig; het familieverband is heilig. Totdat religieuze spanningen toenemen en gelovigen worden gedwongen te verhuizen naar "hun" christelijke of moslim (shi'itische of sunnitische) wijk.

Mbillah doet een dringende oproep aan traditionele en liberale gelovigen zich uit te spreken in het publieke domein voor het recht op diversiteit, op verschillende identiteiten. Want het belangrijkste gevaar schuilt in het gebruik van "negatieve identiteiten". Als je iemand "ongelovig" noemt of "ketter" sluit je mensen buiten. Negatieve identiteiten kunnen religieus geweld legitimeren.

Mbillah gaf daarbij een praktische aanbeveling: richt je samenwerking met andersgelovigen op hen die invloed hebben: politici, autoriteiten, leraren en scholen, religieuze leiders.

In Afrika, ook in Nigeria, werken christenen en moslims samen in opleidingen religiestudies, waar studenten zowel hun eigen religie als die van anderen leren kennen.

PROCMURA heeft een vredesinitiatief gelanceerd in Tanzania: de organisatie faciliteert volgend jaar een dialoog tussen moslims onderling en christenen onderling. In tweede instantie gaan ze met elkaar het gesprek aan.

Op het symposium in Utrecht sprak ook Raşit Bal. Hij was jarenlang als docent verbonden aan de imamopleiding van de Hogeschool Holland.

De eerste generaties migranten blijven geworteld in hun cultuur, met een vanzelfsprekendheid van geloven die in Nederland niet bestaat. Op vragen die de jongere generaties hen stellen hebben zij vaak geen antwoord. Jongeren zoeken dat in de plaatselijke moskee of op internet. Gaandeweg vervreemden zij zowel van de samenleving om hen heen als ook van hun culturele erfgoed en van het geloof van hun ouders. Deze jongere generaties verdienen onze aandacht.

Nederlandse jongeren die terechtkomen in de Syrische burgeroorlog zijn niet in staat de strijdende partijen te overzien. Er zijn meerdere bewegingen van jihadistische strijders, die naast maar soms ook tegen elkaar strijden. En ze vechten ook tegen andere moslims: liberalen, aanhangers van Assad, shi'ieten en verwante groepen. De burgeroorlog in Syrië is voornamelijk "intra-religieus", tussen moslims onderling. Is de oplossing dat wellicht ook?

Rašit Bal wijst op de samenhang van de profeet volgen ("sunna") en de gemeenschap respecteren ("jamaah"). Beide concepten horen in de islam bij elkaar. Radicale jongeren vergeten het tweede nogal eens.

Voorzitter van het symposium, Martha Frederiks, hoogleraar Religiestudies aan de Universiteit van Utrecht, benadrukt dat de zoektocht naar oplossingen zich afspeelt op micro- en macro-niveau. De geschiedenis, het koloniale tijdperk, Israël en de internationale politieke lobby spelen een doorslaggevende rol. Maar thuis gaat het om het bijhouden van identiteiten en gemeenschapszin.

Bé Jager

Met dank aan Cokkie van 't Leven, stafmedewerker Zendingsafdeling Kerk in Actie.

“Wat me in de mens het meest verbaast
is zijn menselijke instelling.
Want hij offert zijn gezondheid op om geld te maken.
Dan besteedt hij zijn geld om zijn gezondheid terug te krijgen.
En dan is hij zo bezorgd over de toekomst dat hij geen
vreugde schept in het heden.
En het resultaat is dat hij niet in het heden leeft,
noch in de toekomst.
Hij leeft alsof hij nooit dood zal gaan,
en sterft dan terwijl hij nooit het leven heeft geleefd.”

Dalai Lama XIV

Op zoek naar je grondmelodie; een weg naar vrede? Een opmerkelijk gesprek

Ik spreek haar over haar werk als adjunct-diensthoofd aan de Universitaire Parochie van de KU Leuven, Renilde Vos. Over haar passie voor de Geestelijke Oefeningen van Ignatius van Loyola en over haar opmerkelijke, ruimere 'hertaling' ervan in een methode die zij de boeiende titel 'Op zoek naar de grondmelodie' meegaf. Wat drijft haar, wat zoeken de mensen die zij begeleidt, en kan haar methode ook een weg naar vrede zijn?

Op een winderige, regenachtige vrijdag in februari is haar sfeervolle werkkamer een aangenaam rustige plek; de plek waar zij al velen geestelijke begeleiding gaf in hun innerlijk leven.

Ik vraag Renilde iets te vertellen over haar professionele voor- geschiedenis en over dat wat haar drijft. Ze vangt aan met haar studie theologie aan de KU Leuven, waarbinnen ze vooral gericht was op de bevrijdingstheologie. Hoewel zelf niet heel traditioneel katholiek maar relatief vrij opgevoed, groeide ze als Vlaamse wel op in een samenleving waar de katholieke godsdienst een gegeven was. Ze realiseerde zich dat zij als studente eigenlijk een heel geseclariseerde positie innam, terwijl de bevrijdingstheologie in een niet-geseclariseerde context was ontstaan.

Gaandeweg verschoof haar invalshoek van een ethische naar een meer mystieke. De kwestie van de transcendentie trad op de voorgrond, met als voornaamste insteek de vraag hoe je de katholieke traditie op een plausibele manier – dat wil zeggen: als iets dat verbonden is met een existentiële ervaring – kan doordenken, uitleggen en doorgeven.

In haar latere werk als godsdienstdocente werd die vraag steeds belangrijker; hoe kun je op zo'n manier religieuze vorming geven dat leerlingen daar iets in vinden? Niet om ze te bekeren, maar als hulpmiddel om hun ervaringen te verstaan, zo dat zij thuis kunnen komen in de diepere lagen van zichzelf. Daartoe is het belangrijk, ondervond Renilde, om het cognitieve luik - het denken als weg voor geloofsbemiddeling - en het affectieve luik - de lichamelijke en de zintuigelijkheid die binnen de katholieke kerk zo vaak afwezig geraakt zijn - samen te houden, om in ons totale mens-zijn gevormd te worden. Zo wordt de traditie een spiegel, met oog voor het uiteindelijkheidsperspectief, en dat is essentieel voor geestelijke begeleiding.

Het was juist het onderwijs dat Renilde er toe bracht geestelijk begeleider te worden. "Als je luistert naar jongeren worstelend met diepe existentiële vragen zie je verborgen noden en krachten. Ik vind het mijn taak de heiligheid in hen te zien; allemaal verlangen ze wezenlijk gezien te worden maar vaak gebeurt dat niet. Het onderwijs is nu eenmaal gebonden aan omschreven leerdoelen en evaluaties, en mijn vraag was: wat ga ik nu doen met die noden en krachten die ik zie? Die zielzorg is mijn roeping, denk ik. Dus verliet ik het onderwijs en kwam ik als stafmedewerker/pastor terecht in de Universitaire Parochie van KU Leuven. Dat is een dienst van de KU Leuven die heel wat initiatieven en activiteiten ontplooit op het vlak van gemeenschapsopbouw, zingeving en solidariteit.

In die hoedanigheid biedt Renilde niet alleen studenten maar ook personeelsleden, alumni en emeriti, en eigenlijk alle zinzoekende – vaak ook werkende – mensen die zich aangesproken voelen geestelijke begeleiding aan. Aan mensen, dus, die bewust tijd willen maken voor het zoeken naar betekenis, of die zich soms willen buigen over concrete levenskeuzes.

Renilde werkt daarbij vanuit de dynamiek van de Geestelijke Oefeningen van Ignatius van Loyola; ze noemt zichzelf bevoorrecht dat ze daarmee in aanraking gekomen is en ze benadrukt sterk de kracht van deze oefeningen. Ze kwam er mee in aanraking doordat ze tijdens haar leven vaak Jezuiten ontmoette (wier geestelijke erfenis deze oefeningen zijn) die haar als niet alleen intellectueel sterke, maar ook religieus zeer bewogen mensen - en enorme vrijdenkers - steeds weer intrigeerden. Maar ook doordat zij kwam te werken in het Ignatiaans spiritueel centrum van de Oude Abdij in Drongen (bij Gent), waar zij naast academisch nu ook spiritueel gevormd werd. Zij ervoer hier zelf deze oefeningen aan den lijve en vertelt glimlachend hoe 'daar de monnik in haar wakker werd'.

Gevraagd naar wat, naar haar gevoel, vooral de kracht van deze oefeningen is, noemt zij ze allereerst sterk integrerend, leidend tot de ervaring 'weer samen te vallen met je ziel'. "Methodisch", zegt Renilde, "zijn de oefeningen (waarbij je aandachtig de door de begeleider aangedragen bijbelteksten leest, er op mediteert, en noteert wat je raakt) zowel reflexief als meditatief-contemplatief. Ik hou van het leren observeren, de dingen uit elkaar te leggen, zonder oordelen, en er iets van orde in te brengen, volgens het onderscheid van wat voor mij van belang is; het is een vorm van scheppend leven. En de meditatieve manier om de teksten te lezen, heeft mij meer bij mijn eigen ziel gebracht.

Maar daarnaast is er ook iets als overgave in, komt er ruimte om van perspectief te wisselen; misschien ben ik als mens niet het middelpunt van de zaak, misschien ligt de klemtoon toch meer tussen mij en anderen, tussen mij en God. De decentrerende dynamiek van de oefeningen voorkomt dat je in jezelf blijft rond-draaien, je wordt voortdurend uitgedaagd door het externe. Dat raakt ook aan het mystieke: het Goddelijke is overal in aanwezig en het is aan u het op het spoor te komen."

De Ignatiaanse geestelijke oefeningen zijn in de ogen van Renilde een passend antwoord op de grote vragen van deze tijd.

"Als ik de vragen van vandaag op afstand bekijk, zie ik drie belangrijke behoeften. De behoefte aan een verband waarbinnen je er mag zijn, tegenover een te ver doorgeslagen individualisme en

prestatiedenken. Een zoeken naar verhalen en markeringspunten die te maken hebben met zin en richting, met bestemming. En de vraag naar duurzaamheid; wat houdt het nog in deze tijd?

De oefeningen, gericht op het 'zijn', binnen een begeleidingscontext, geven zo'n 'ruimtelijk verband', waarbinnen men beluisterd wordt en thuis kan komen, men zich aanvaard kan voelen zonder perfect te hoeven zijn.

Waar de teksten die je leest een oriënterend baken kunnen zijn zonder dat het om ziltjeswinnerij gaat. De hele methode is gericht op onderscheiden en ordenen, en in essentie gaat het om de eigen verhouding met de oneindigheid die ook je eigen grond is.

Je spreekt ook wel over het belang van de verbinding tussen taal en ervaring; wil je dat wat nader toelichten?

"In deze tijdsgeest zijn mensen op zoek naar ervaringen, en dat is positief, maar heel veel mensen hebben geen taal meer om er iets over te zeggen. Dat geldt al in het dagelijks leven, laat staan op existentieel of zelfs religieus niveau. Het is belangrijk eerst bij je ervaringen terecht te komen, maar dan moet je de er taal naast kunnen zetten om die ervaringen steeds opnieuw te duiden, in een voortdurend proces van betekenisgeving. Het op gang brengen van dat proces staat of valt met begeleiders die zelf spiritueel ontwikkeld zijn en die in staat zijn om gedragen (zelf doorleefde en doorworstelde) taal te spreken."

Toch herschreef je deze oefeningen naar een eigen methode voor geestelijke begeleiding, getiteld 'Op zoek naar de grondmelodie'; kun je allereerst iets vertellen over wat dat fascinerende woord 'grondmelodie' wil zeggen?

"Dat woord was er ineens. Het heeft te maken met iets wat Etty Hillesum zegt: "Er zit een melodietje in me dat er soms zo naar verlangt in eigen woorden te worden omgezet. Maar door geremdheid, gebrek aan zelfvertrouwen, luiheid en ik weet niet wat nog meer, blijft het nog steeds verstikt in me zitten en spookt het in me rond. Soms holt het me helemaal uit. En dan weer vervult het me met een hele zachte, weemoedige muziek" (Het verstoorde leven, blz. 54) In mijn spirituele traject dat die naam draagt gaat het er met andere woorden om uit te zoeken wat jouw melodietje is. Hoe

heb jij te zingen in het leven, wat is jouw plek, je roeping? En dat in relatie met de Grond van het leven. Of nog: hoe wil jij je leven toon-
zetten op de spanning van eindigheid en oneindigheid?"

En wat zijn dan je beweegredenen om naast de traditionele Geestelijke Oefeningen ook je eigen Grondmelodie-methode aan te bieden?

"Sommige mensen willen graag heel diep in hun eigen traditie gaan staan. Voor die mensen zijn de Geestelijke Oefeningen een zegen. Ik begeleid zelf heel graag de Geestelijke Oefeningen in die erg bijbelse taal, maar soms is dat een brug te ver! Sommige mensen botsen in de Geestelijke Oefeningen op de taal, en dat kan een drempel zijn om tot ervaring te komen. De Grondmelodie volgt dezelfde innerlijke dynamiek als de Geestelijke Oefeningen, die weer dezelfde innerlijke dynamiek is als die van de leer van Jezus van Nazaret; eigenlijk is de Grondmelodie door en door christelijk, zonder dat de naam vaak valt. Soms helpt het mensen eerst die dynamiek te verkennen zonder ze in die taal te benoemen. Veel oudere mensen hier in Vlaanderen zijn opgegroeid met een dominante katholieke taal die problematisch voor ze is geworden; maar ze willen in de begeleiding wel input krijgen via een externe spiegel en in de Grondmelodie put ik daarom uit verschillende levensbeschouwelijke bronnen. Daarom is deze methode voor sommigen laagdrempeliger; er zijn zelfs expliciete atheïsten die deze begeleiding aangaan! Sommigen pikken de externe bronnen alleen op antropologisch niveau op; hen gaat het niet om hun verhouding tot 'de eeuwigheid' maar om die met anderen om hen heen.

Soms ook komen mensen juist via die dynamiek van de Grondmelodie terug naar hun eigen traditie en doen dan alsnog de Geestelijke Oefeningen om via een omweg hun eigen traditie weer opnieuw te leren kennen.

Maar dat is niet mijn doel; ik wil mensen bij hun innerlijke ervaring uit laten komen, obstakels proberen op te ruimen; en het werkt!"

Wat me treft in je boek over de Grondmelodie is dat je vaak spreekt over de liefdes-spiritualiteit, over een methode van het hart; kun je daar iets meer over zeggen?

"Uiteindelijk is de inhoudelijke lijn van de oefeningen gelegen in het 'groeien in Liefde'; ik ben er heilig van overtuigd dat dat is wat je als mens gelukkig maakt, en dat is de kracht van het pedagogisch model van Jezus van Nazaret die dat zo centraal stelt. Ook Jezus valt samen met liefde, in de betekenis van de zachtmoedigheid, van de vrede; intern maar ook structureel gezien. Hij moet een man geweest zijn die zelf geleefd heeft vanuit een immens intense en intieme relatie met God, die Hem boven zichzelf uitgetild heeft tot een radicale liefde, die Hij gerealiseerd heeft in zijn eigen leven en dat van anderen.

Voor iedereen is een gezonde zelfliefde fundamenteel. En ook het verlangen naar het liefhebben van anderen, ook tot de vreemde, zelfs tot de vijand, in de vorm van een steeds meer genereuze liefde."

Ik interview jou vanuit het perspectief van 'Religies voor vrede'; denk je dat deze manier van werken een bijdrage kan zijn aan een dieper interreligieus begrip en in die zin aan vrede?

"Het visioen van liefde is ook dat van vrede. Als mensen dit traject volgen, komen ze uiteindelijk op hun eigen grond te staan, zich goed bewust van wie ze zelf zijn. Dan voelen mensen zich minder bedreigd en zullen ze beter in staat zijn tot samen leven en werken. Hoe dieper je thuis komt in je eigen traditie, hoe vrijer je wordt, ook naar anderen. En hoe meer je inziet dat er voorbij de taal een laag is waar je elkaar vindt. Daar ontstaat herkenning in plaats van vijandigheid. En ik hoop dat de levenbeschouwelijke pluraliteit dan een middel wordt om te leren zien dat er in verschillende tradities iets gelijkaardigs is. Vrede begint uiteindelijk met het bestrijden van de vijanden in jezelf, en diepere vrede in jezelf brengt ook uiterlijke vrede met zich mee."

Het laat zich niet moeilijk raden dat ik met die uitspraak niet alleen geboeid maar ook verheugd weer de terugreis kan aanvaarden. Het komt mij voor dat hier de Ignatiaanse 'comtemplatie in actie' prachtig gestalte krijgt!

Ilse Dekker

In vrijheid verbonden

Op 28 januari jl. vond in het Academieggebouw te Utrecht de negende manifestatie plaats van In Vrijheid Verbonden. De gezamenlijke religies in Nederland presenteerden hun droom voor het land aan Prinses Beatrix.

Het is voorwaar niet gemakkelijk de veelheid van religies, denominaties en godsdienstige groeperingen van Nederland in een ruimte bij elkaar te krijgen. Het bekende, ietwat oneerbiedige beeld van de kruiwagen met kikkers is hier volop van toepassing. Maar onder auspiciën van het Koninklijk Huis, en met name door de aanwezigheid van prinses Beatrix, lukt het toch ieder jaar weer om onder de zinvolle titel 'in Vrijheid Verbonden' vertegenwoordigers van boeddhisme, hindoeïsme, jodendom, christendom en islam bijeen te brengen.

Dit jaar vond op 28 januari in het Academieggebouw te Utrecht de negende manifestatie plaats van In Vrijheid Verbonden. Na het plaatsen van de vijf symbolen van de vertegenwoordigde religies in aanwezigheid van Prinses Beatrix en het zingen van het Wilhelmus volgde een boeiende presentatie vanuit een gezamenlijk ontwikkeld programma, waarin elke spreker kort iets vertelde vanuit de eigen achtergrond. Kinderen van de Al-Ghazali-theatergroep uit Rotterdam presenteerden een levendig toneelstukje en als tussendoortje was er het uitbundig spelende kletschmertrio Vilde Katshke.

Religies dromen voor ons land

De verschillende bijdragen waren gebundeld tot een mooi uitgegeven en kleurig geïllustreerd boekje dat als aanvulling was bedoeld op 'Mijn droom voor het land', het boek dat de koning vorig jaar ontving bij de aanvaarding van zijn ambt. De titel van het boekje borduurt erop voort: 'Religies dromen voor ons land'. Er was gekozen voor een originele lay-out, waarin de verbondenheid ook materieel tot uitdrukking kwam: van joodse zijde was nagedacht over de cover van het boekje; hindoes bezonnen zich op het schutblad; boeddhisten kozen het lettertype; moslims symboliseerden het leeslint; christenen dachten na over de illustraties. Het kleurige resultaat werd symbolisch overhandigd aan Prinses Beatrix, die het met genoegen in ontvangst nam.

Respect voor het eigen geluid

De eerste presentatie van In Vrijheid Verbonden vond plaats op 15 december 2005 op initiatief van het Nationaal Comité Zilveren Regeringsjubileum Koningin Beatrix in de Dom in Utrecht. Deze negende presentatie stond in het kader van het 200-jarig bestaan van het Koninkrijk der Nederlanden.

Bikram Lalbahadoersing, hindoe en voorzitter van de stuurgroep In Vrijheid Verbonden: "We willen de rijkdom laten zien van de diverse religieuze en levensbeschouwelijke tradities in Nederland. We hebben respect voor het eigen geluid van een ieder. En we proberen publiekelijk uitdrukking te geven aan gevoelens van waardering."

Na afloop van de bijeenkomst was er een levendige receptie, waarin werd kennism gemaakt, genetwerkt en uitgewisseld. Een zichtbaar tevreden prinses Beatrix wandelde langs de tafeltjes en onderhield zich met telkens weer andere groepjes aanwezigen. Ze liet weten dat ze bij deze gelegenheid haar zoon Willem-Alexander verving en dat ze hoopte dat hij volgend jaar haar taak zou kunnen overnemen.

Leo van den Broek
foto's van Sandra Haverman

Oproep tot gebed voor Syrië

Terwijl deze nieuwsbrief verschijnt, woedt de strijd in Syrië nog steeds voort. Wij plaatsen hier de oproep door dr. William Vendley, Secretary General van RfP, om – elk op onze eigen wijze – te bidden voor onze broeders en zusters in Syrië.

16 January 2014

CALL FOR ALL IN THE *RELIGIONS FOR PEACE* FAMILY TO PRAY - EACH ACCORDING TO HIS OR HER TRADITION - FOR OUR SYRIAN BROTHERS AND SISTERS

Esteemed Colleague in *Religions for Peace*:

Greetings in Peace.

Allow me to call you as members of the *Religions for Peace* family to pray urgently-in accord with your own tradition-for our Brothers and Sisters in Syria. The agony of the Syrian people suffering an unbearable civil war and humanitarian crisis must cease.

There are reasons for hope as world political leaders plan to convene on 22 January for the Geneva 2 peace talks. These talks remain uncertain and it would help if all religious believers re-double their prayers for their success.

On Monday 13 January, the Vatican issued a strong statement deploring the unabated violence in Syria during a conference titled: "Syria: With a Death Toll of 126,000 and 300,000 Orphans of War, Can We Remain Indifferent?" I was honored to join with 17 other senior religious, political and academic

leaders at the Vatican to soberly ponder these realities.

As I write, I am with the World Council of Churches in Geneva as it convenes its member churches to address the Syrian crisis.

Muslims, too, around the world, including many in Syria, are also calling for prayer, humanitarian aid and a resolution to the crisis.

This is the time for all of us in *Religions for Peace* to pray in solidarity with our Syrian brothers and sisters, and to pray that the international community act with courage and wisdom to help ease the suffering of the Syrian people.

The international political negotiations for peace must also be accompanied by multi-religious efforts to advance peace. This is why *Religions for Peace* is working to support Syrian religious leaders in their efforts to build an action oriented Syrian Inter-religious Council.

Please join your fellow *Religions for Peace* colleagues around the world by continuing to pray for the people of Syria and for progress in the Geneva 2 peace talks.

In solidarity for Peace, I remain

Respectfully,

A handwritten signature in black ink that reads "William F. Vendley". The signature is written in a cursive, flowing style with a long horizontal stroke at the end.

Dr. William F. Vendley, Secretary General

In memoriam Dick Mulder

Na zijn studie theologie werd Dick Mulder docent aan de theologische universiteit in Djokja.

Terug in Nederland werd hij hoogleraar godsdienstwetenschappen aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. In dat vak was hij de eerste hoogleraar aan de VU. Hij was actief betrokken bij het werk van de Wereldraad van Kerken, onder meer als adviseur bij de assemblees van Nairobi (1975) en Vancouver (1983).

Mulder stond mede aan de wieg van wat later de sectie/beraadsgroep Interreligieuze Ontmoeting van de Raad van Kerken in Nederland zou worden. Van 1983 tot 1992 was hij ook voorzitter van de Raad van Kerken zelf. Hij durfde, samen met toenmalig secretaris Wim van der Zee, controversiële onderwerpen op de agenda zetten, zoals het conflict tussen Israël en de Palestijnen en de positie van de vrouw in de kerk.

Prof. dr. D. C. Mulder overleed op 20 januari 2014 op de leeftijd van 94 jaar. Met hem is een zeer oecumenisch georiënteerde voortrekker heengegaan.

Moge zijn nagedachtenis tot zegen zijn

Wat is Religies voor Vrede?

RELIGIONS for PEACE (RfP) ofwel WCRP (World Conference of Religions for Peace) is een wereldwijde organisatie waarin leden van de grote wereldgodsdiensten en van diverse geestelijke stromingen met elkaar en met andere vredesorganisaties samenwerken om bij te dragen aan dialoog, vrede en ontwikkeling in de wereld.

Deze organisatie werd in 1970 in Kyoto (Japan) opgericht door een aantal religieuze leiders en groeide in korte tijd uit tot een wereldomvattende beweging die in meer dan 100 landen is vertegenwoordigd. De hoofdzetel bevindt zich New York.

De organisatie heeft als NGO een adviserende status bij de VN en werkt met verschillende afdelingen daarvan (zoals UNESCO) samen aan de bevordering van vrede.

De Nederlandse afdeling van Religies voor Vrede bestaat sinds de jaren '70. Ze heeft tot doel met mensen van verschillende religies en levensbeschouwingen samen te werken voor vrede, gerechtigheid en menselijke waardigheid.

Ze organiseert samen met anderen interreligieuze bijeenkomsten en symposia over religie(s) en vrede en houdt zich bezig met specifieke projecten op dit vlak.

Tweemaal per jaar wordt een Nieuwsbrief uitgegeven.

RvV/Nederland kent naast het Dagelijks Bestuur ook een Algemeen Bestuur en een Raad van Advies.

De Raad van Advies bestaat uit: dr. E. Ferguson, ds. H. Schouten (oud-secretaris/penningmeester), dr. J. Slomp (oud-lid AB), rabbijn A. Soetendorp.

Correspondentieadres RvV/Nederland:

Leo van den Broek (secretaris), Weezenhof 83-65, 6536 CG te Nijmegen, Nederland, tel. 024-3440947, e-mail: secr@religiesvoorvrede.nl

Websites:

Religies voor Vrede Nederland: www.religiesvoorvrede.nl

Religions for Peace Europe: www.religionsforpeace.net/Europe/

Religions for Peace International: www.religionsforpeace.org

INHOUD VAN DIT NUMMER

Voorwoord door de voorzitter	3
Mededelingen van het bestuur	5
Nieuw lid Raad van Advies	5
Welcoming the other Wereldassemblee 2013	8
Afscheid Edy Korthals Altes	14
Religieus gemotiveerd geweld; verslag van een actueel symposium	16
Op zoek naar je grondmelodie; een weg naar vrede?	19
In vrijheid verbonden	25
Oproep tot gebed voor Syrië	28
In memoriam Dick Mulder	30
Wat is religies voor vrede?	31

Lid worden van Religies voor Vrede?
U bent van harte welkom!

Het lidmaatschap bedraagt per 2014 € 30,-
(inclusief tweemaal per jaar WCRP nieuws),
voor studenten en minder draagkrachtigen € 17,50.

U kunt zich opgeven via een van de hierboven aangegeven adressen
of rechtstreeks door storting van de contributie op
giro 4420087 t.n.v. WCRP/NL te Leiden
met de vermelding 'nieuw lid'.

WCRP nieuws maart 2014

Colofon

WCRP nieuws is het informatieblad van de leden van Religies voor Vrede/
Nederland. Het verschijnt tweemaal per jaar. Redactie: Ilse Dekker
Kopij voor het volgende nummer (bij voorkeur) als WORD-bestand per e-
mail zenden aan: dekker.ilse@gmail.com, of per post aan:
Ilse Dekker, Lucio Costaruimte 34, 2728NV Zoetermeer

RELIGIES VOOR VREDE